תחקיר חזותי

אין כמו נפלאותיה של טבריה

לאן נעלמו חומות העיר הרומית העתיקה טבריה

אבני מורשת

לפני אלפיים שנים נבנתה עיר חדשה על שם הקיסר הרומי טיבריוס וניתן לה השם טבריה.

בשנת 2020 נתגלה חלק מנפלאותיה בחפירות ארכיאולוגיות שנערכו בה.

מנורת בית הכנסת
מן המאה ה-2 או ה-3 לספירה,
שנתגלתה בטבריה

כך נראתה העיר טבריה העתיקה הרומית בעיניו של פרופסור יזהר הרשפלד, בעקבות מחקריו וחפירותיו בשנות ה-90 של המאה ה-20.

כך נראתה העיר טבריה העתיקה הרומית בעיניו של פרופסור יזהר הרשפלד, בעקבות מחקריו וחפירותיו בשנות ה-90 של המאה ה-20.

אין כמו נפלאותיה של טבריה

עם מותו של הורדוס הגדול, נמסרה לבנו הורדוס אנטיפס חלקה הצפוני של ארץ ישראל.
אנטיפס בנה במאה הראשונה עיר חדשה בצפון הארץ.
הוא נתמך ע"י קיסר רומא טיבריוס, ולכבודו נתן לעיר החדשה את שמה טבריה, מלשון טיבריוס.

הוא רדף את יוחנן המטביל ואת ישו.

דיוקן של טיבריוס הקיסר הרומי

כנהוג בתקופה של שלטון הרומאים, כל עיר חדשה הוקפה בחומה וכך גם טבריה, שנבנתה בקרבה למרחצאות הרומים העתיקים.

חומות טבריה
במאה ה-3
בתחריט עץ

אגריפס השני, נינו של הורדוס, היה מלך שישב בטבריה - בארמון על ההר הנקרא היום על שם אחותו ברניקי - מלך 65 שנים (27-92 לספירה).

בימיו היו אלה ימי הזוהר לטבריה. הוא היה המלך היהודי האחרון שמלך בארץ ישראל וממונה מטעם השלטון הרומי על בית המקדש.

אגריפס נודע בזכות נאומו הנרגש שנשא לפני הציבור, במקום גלוי - בבית המקדש בירושלים, מול ארמון החשמונאים, ולידו אחותו **ברניקי**.

המטרה - להניא את העם מכוונתו למרוד ברומי ולרפות את מבקשי הנקמה.
אגריפס גם נפגש עם הכוהנים הגדולים, ועם ראשי העם ומועצת הזקנים וזכה לתמיכתם כנגד מהלך מרדני.

ברניקי ואחיה אגריפס השני (במרכז), מתוך ויטראז' בכנסיית סנט פול במלבורן, אוסטרליה

אחת הנשים המפורסמות בהיסטוריה, שהייתה נכדתה של **מרים החשמונאית** ו**הורדוס הגדול**, היא "המלכה ברניקי", אחותו של אגריפס השני שהתפרסמה בכל העולם ביופייה והפכה לאהובתו של **טיטוס**.

סיפור חייה והאגדות שנרקמו על דמותה יכולים למלא ספרים רבים.

פסל המיוחס
לדמותה של ברניקי

ברבות הימים הפכה טבריה לעיר חשובה וידועה והתפרסמה כמרכז הרוחני יהודי לכל עם ישראל בארץ ובתפוצות. בעיר ישבו נשיא המדינה, כנסת ישראל והסנהדרין. בה פעלו גדולי חכמי ישראל כדוגמת רבי עקיבא, מגדולי התנאים וחכמי ישראל בכל הדורות. מאמרותיו הידועות "ואהבת לרעך כמוך".

ציון קבר רבי עקיבא בטבריה

עד כדי כך הייתה חשובה טבריה גם לרומאים, עד שנוסדה בה מטבעה למטבעות שהילכו בכל האימפריה הרומית.

מטבע טבריה

במסגרת החפירות הארכיאולוגיות בטבריה, נחשף <u>מחדש</u> שער העיר העתיקה מהתקופה הרומית.

שער העיר טבריה היה גדול בממדיו ואפשר מעבר של שתי כרכרות בעת ובעונה אחת.

מראה מן האוויר של שטח החפירה בחשיפת שער העיר העתיקה מהתקופה הרומית

חפירות שער העיר טבריה החלו עוד ב-1934 אך כוסו מחשש לגניבת עתיקות, ולקראת סוף המאה ה-20 חודשו. אז נתגלו יסודות שער העיר בכל תפארתם וכן המבוא והכניסה לעיר ותחילתו של הקרדו הארוך בישראל.

השער שימש כגשר בכניסה לעיר בגלל תוואי הקרקע המיוחדים בתחתית הר ברניקי.

השערים בעולם הרומי הוצבו כמונומנטים שתפקידם לפאר את העיר, וכן שימשו כתחנת מכס בה שולמו מכסים עירוניים לסחורות נכנסות ויוצאות.

התבליט
בשער טיטוס

לכן, השערים תמיד מוקמו על צומתי דרכים ובמוצא צירי התנועה הבינעירוניים.

כך גם טבריה שנבנתה על ציר "דרך הים" (Via Maris - וִיָה מָרִיס) הידועה.
לשער הייתה גם משמעות דתית: תחום העיר היה מקודש.

אין כמו נפלאותיה של טבריה

שער העיר טבריה

הקארדו בעיר הרומית העתיקה טבריה הוא הארוך בארץ ישראל.

קארדו – כיוונו תמיד צפון-דרום. על פי רוב הוא התחיל בשער העיר והיה מקורה חלקית. משני צדדיו של הרחוב היו מדרכות רחבות ומעבר להן חנויות שונות.

הקארדו בטבריה ממש גלוי לעין והומלץ בשנות ה-90 לחשוף אותו לכל אורכו כמסלול תיור עם שחזור חנויות, אך הדבר לא יצא לפועל.

הקארדו – מבט מצפון לדרום. אפשר להבחין בעמודים בצד ימין של התמונה.

אין כמו נפלאותיה של טבריה

האזור של מבני
הציבור העתיקים
בטבריה הרומית

ובכך, אחרי 2000 שנים!
על רובה של העיר הרומית העתיקה נגזר דינה להיות פארק ציבורי.

פארק ברקו, שהוקם על שטח העיר הרומית. כיום משמש לאירועים ולמשחקים לילדים.

השטח שנותר להמשך חפירות ואולי לשימור, הוא השטח הצפוני,
שבו אמורים להיות מבני הציבור היהודיים, מבנה הסנהדרין,
השוק היהודי ועוד.

אין כמו נפלאותיה של טבריה

רעידת אדמה עצומה החריבה את העיר בשנת 749.
חומותיה והריסותיה עמדו בשיממון כמעט 2000 שנים.

התיאטרון הרומי
בטבריה

מידי פעם התקיימו חפירות ארכיאולוגיות מצומצמות, עד שבשנות האלפיים נעשו חפירות נרחבות ונחשפו שער העיר, התיאטרון הרומי ועוד.

מה שנותר למען ההיסטוריה, ולתיירות בבוא היום, הוא שער העיר הרומית; הקרדו, שעדיין לא נחפר במלואו; התיאטרון הרומי הנפלא עם 5000 מקומות ישיבה שהחלו בשיקומו. אך מאז 2015 הכול הוזנח, בכלל זה בית המרחץ היהודי הנקרא "בית הגמדים", הנמצא במצב מחריד של שימור.

'בית הגמדים', מרחצאות היהודים בעיר העתיקה

פנים המרחצאות

עיריית טבריה יצרה מסלול תיור מן העיר התחתית ליד הטיילת של טבריה דהיום ועד לאזור העיר העתיקה הרומית. אין מיפוי – מדריך למסלול - והמסלול איננו בשימוש כלל. הרעיון והמטרה נפלאים אך מבוזבזים. אולי יבוא יום.

שביל הסנהדרין בטבריה הרומית העתיקה

כיוון שבית המקדש בירושלים נחרב בשנת 70, העתיקה הסנהדרין (כנסת ישראל) את מקומה ולבסוף עברה לטבריה ובה ישבו גם נשיא המדינה וכל חכמי ישראל הגדולים. חמש מאות שנים הייתה טבריה מרכז רוחני של כל יהודי העולם ואף ניתן לה השם היהודי "מעזייה" (מעוז-יה).

בה נכתב ונחתם התלמוד של ארץ ישראל הקרוי ירושלמי ובה הומצא הניקוד העברי הנקרא "הניקוד הטברני".

ניקוד טברייני, יצירה של הפסל דוד פיין, המוזיאון הפתוח טבריה

אין כמו נפלאותיה של טבריה

ניקוד טברייני,
יצירתו של דוד פיין,
המוזיאון הפתוח
טבריה

כה חשובה
טבריה בתולדות
עם ישראל,
שיש להפכה למרכז עולמי לתיירות יהודית ישראלית.
מי ייתן ובבוא היום ימצא גם בית הסנהדרין – בית המחוקקים של עמנו בטבריה.

מקורות:

עודד אבישר, עורך, 'ספר טבריה', הוצאת כתר, 1970

תצלומים ע"י נחום סיון וד"ר צביקה סחייק
תצלומים ע"י יעקב שקולניק
צילום ברחפן ע"י זאב שטיין
צילום גטיאימג'ס
הספר 'אריה קינדלר, מטבעות טבריה, הוצאת חמי טבריה בע"מ, 1962

אנו מכבדים את זכויותיהם של בעלי זכויות יוצרים ומשקיעים מאמצים באיתור בעלי זכויות יוצרים לצורך שימוש בחומרים המופיעים באתר.
השימוש נעשה על פי סעיף 27א לחוק זכויות יוצרים תשס"ח-2007, ואם לדעתכם נפגעה זכותכם כבעלים של זכויות יוצרים בחומר המופיע באתר זה, הנכם רשאים לפנות באמצעות דואר אלקטרוני לכתובת: info@hamoreshet.org.il
בבקשה לחדול מעשיית השימוש ביצירה, וציינו שם מלא ומספר טלפון, וצרפו צילום מסך וקישור לדף הרלוונטי באתר.

יוצרי הסדרה: מתנדבי קבוצת אבני מורשת

הפקה: קבוצת אבני מורשת – תקשורת לנכסי מורשת מוחשית (5/2021)
תחקיר וכתיבה: ד"ר צבי סחייק, היסטוריון ואוצר מוזיאלי; נחום סיון, צלם וסופר
עיצוב: זאב הררי

אבני מורשת